

Avdelningen för juridik
Anna Isberg

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ny kärnkraft i Sverige – fler möjliga platser vid kusten

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) avstyrker förslagen i promemorian.

SKR anser inte att förslagen är tillräckligt genomlysta och konsekvensbedömda för att ligga till grund för lagstiftning.

SKR är positivt till att staten utreder hur olika målkonflikter kopplade till markanvändning avseende mark av nationellt intresse kan lösas på ett bättre sätt än idag. SKR dock att det är nödvändigt att ta ett helhetsgrepp kring både hushållningsbestämmelserna och riksintressesystemet.

Allmänna synpunkter

SKR är positivt till att staten utreder hur olika målkonflikter kopplade till markanvändning avseende mark av nationellt intresse kan lösas på ett bättre sätt än idag. Ett flertal remisser och utredningar den senaste tiden handlar i grunden om hur Sverige ska prioritera i olika ärenden kopplade till mineralutvinning, energiförsörjning m.m., det vill säga strategiska markanvändningsfrågor av nationellt intresse. Det är dock inte rimligt att enbart göra föreslagna förändringar för ett enda intresse utan att ha analyserat konsekvenserna på ett mycket mer omfattande sätt än i denna promemoria.

SKR anser vidare att det är nödvändigt att ta ett helhetsgrepp kring både hushållningsbestämmelserna och riksintressesystemet, vilket behöver göras i ett gängse utredningsförfarande.

SKR anser att nedanstående principer behöver vara utgångspunkt gällande dessa frågor. I bilagan till yttrandet utvecklas vad som avses i dessa punkter.

- Staten behöver en sammanhållen syn på nyttjandet av nationella tillgångar.
- Den lokala demokratin i form av den kommunala självstyrelsen måste värnas och respekteras.
- Beslutsprocesser ska vara effektiva, förutsägbara och transparenta.

- Det krävs tydliga modeller för ansvar och fördelning av kostnader, intäkter och risker vid utvinning av nationella naturtillgångar och projekt av nationellt intresse.

Ingripande förslag men bristande underlag

SKR konstaterar att det finns ett behov av att lokalisera kärntekniska anläggningar vid vatten. Den remitterade promemorian är dock mycket kortfattad. Det saknas därmed underlag, resonemang och analyser som skulle behövs för förståelsen av förslaget och dess konsekvenser. Frågor av så avgörande betydelse kräver utvecklade, underbyggda och kvalitativa underlag för att kunna bedömas korrekt i remissförfarandet.

SKR anser att förslaget inte är tillräckligt analyserat för att kunna ligga till grund för ändrad lagstiftning. Det saknas en analys av var i elsystemet behoven och förutsättningarna för ny kärnkraft finns. Promemorian innehåller heller inte någon analys av vilka andra typer av anläggningar som behövs för en kärnteknisk anläggning och som eventuellt behöver inkluderas i ett undantag. En ny kärnteknisk anläggning förutsätter infrastruktur såsom vägar, transformatorstationer, anslutande kraftledningar, hamnanläggning med mera. Hur denna infrastruktur ska behandlas hade behövt framgå för att förslaget ska gå att bedöma i ett större sammanhang, särskilt ur ett kommunalt perspektiv. För kommunerna är det viktigt att kunna bedöma konsekvenserna av förslaget i förhållande till kommunens stora allmänna samhällsbyggnadsansvar.

Alternativ utformning med avsteg i det enskilda fallet

En grundläggande fråga som inte besvaras i promemorian är varför regeringen väljer att föreslå att hela kusten liksom Öland och Gotland ska öppnas för kärnkraft, i stället för att föreslå ett förfarande där en samlad avvägning av lokalisering av ny kärnkraft i det enskilda fallet skulle kunna leda till att man beviljar undantag från skyddet längs kusten.

Enligt förslagen i utkastet till lagrådsremiss om en mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar ska regeringen, i ett tidigt skede av tillståndsprocessen, pröva lokaliseringen av ny kärnkraft genom att ta fram en plan för anläggningen samt godkänna typen av anläggning. Regeringen skulle i samband med detta även kunna bedöma behovet av att lokalisera ny kärnkraft inom skyddade kuststräckor. Det skulle vara ett mer överblickbart, enklare och mindre ingripande system.

SKR konstaterar att det under kort tid har remitterats ett stort antal olika utredningar och promemorior innehållande olika och ibland motsägelsefulla förslag, vilket gör det svårt att bedöma konsekvenserna och ta ställning till helheten.

Riksdagen har nyligen avskaffat förbudet mot brytning av uran, vilket öppnar för nya urangruvor i Sverige. Regeringen har även remitterat en promemoria med förslag om att urangruvor inte längre ska utgöra en kärnteknisk anläggning, vilket i förlängningen innebär att det kommunala vetot mot urangruvor tas bort. Med beaktande av att det inte är klart hur regeringen kommer att gå vidare med det

förslaget är det heller inte klart om förevarande förslag om att tillåta kärntekniska anläggningar längs kusten samt på Öland och Gotland även inkluderar brytning av uran. I promemorian saknas information och konsekvensanalys av detta.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande

***Bilaga 1 - Nyttjande av naturtillgångar och projekt av nationell betydelse –
behov av en samlad statlig syn***

Bilaga 2 – Reservation från M_KD_L - Styrelsen - 2025-11-21

Bilaga 3 – Reservation från (SD) - Styrelsen - 2025-11-21

2025-11-21

Kristina Isacson
Christina Thulin
Anna Isberg

Nyttjande av naturtillgångar och projekt av nationell betydelse – behov av en samlad statlig syn

Många frågor av nationell betydelse avseende råvarutillgångar och energiförsörjning är högaktuella runt om i landet. Det gäller inte minst mineralutvinning, storskalig energiproduktion och energidistribution. Det är verksamheter som är knutna till den fysiska miljön, tar mark i anspråk och ger stor påverkan på människors livsmiljö. Samtidigt finns ett nationellt behov av dessa tillgångar för försörjningen av mineraler och energi.

SKR har förståelse för såväl behovet av energiproduktion som mineralutvinning inom Sverige för att bidra till industrins omställning och stärkt resiliens inom EU. Det säkerhetspolitiska läget och nationella försvars- och försörjningsintressen visar också på vikten av inhemsk försörjning med mineraler och energi. Men även om det brådskar, måste det också hinna bli rätt ur ett nationellt hushållningsperspektiv och med respekt för demokratiska processer.

När flera av dessa mycket stora frågor under en tid bereds mer eller mindre samtidigt i olika utredningar, blir det tydligt att det saknas en samlad syn på hur Sverige ska nyttja nationellt viktiga naturtillgångar och hur påverkan på människors livsmiljöer ska hanteras. Snäva direktiv och korta tidsramar ger inte förutsättning för utredningarna att göra de grundläggande analyser som behövs för att visa hur respektive fråga kopplar till sammantagen befintlig lagstiftning, eller hur de förslag som läggs kumulativt kommer att påverka människor, samhälle och natur. Risken är därmed stor att inget helhetsgrepp tas gällande frågorna, och att förslag utan inbördes koordination bidrar till en bristfällig och spretig lagstiftning.

I de de nu remitterade förslagen om uranbrytning, vindkraft i havet och tillstånd för ny kärnkraft¹ saknas förståelse för medborgarperspektivet, den

¹ [Att åter möjliggöra utvinning av uran](#), [Vindkraft i havet - en övergång till ett auktionssystem](#), [Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter](#)

grundlagsstadgade kommunala självstyrelsen och för det kommunala ansvaret för samhällsbyggandet i vid mening. Det saknas också en samlad bild av beslutsmandat och ansvarsutkrävande och av medborgarens rätt till förståelse för processerna och inflytande på beslutsfattandet.

Staten behöver ta ett samlat grepp om frågor som rör naturtillgångar, råvaruutvinning, energiförsörjning och andra markanspråk av nationell betydelse med stor påverkan på samhället lokalt och nationellt, samtidigt som den lokala demokratin och medborgarperspektivet inte åsidosätts. SKR vill därför understryka vikten av nedanstående fyra punkter.

1. Staten behöver en sammanhållen syn på nyttjandet av nationella tillgångar

Intressen, objekt, anläggningar eller fyndigheter och andra markanspråk av nationellt intresse kan inte behandlas styckevis, utan det krävs en sammanvägd syn på hur staten ser på intressen av nationell karaktär.

Det måste gå att få en överblick över vilka frågor staten tänker sig att prioritera, hur samverkan med lokala demokratiska organ ska ske, vad som kan påverkas i vilket skede, och av vem. Kommunerna och localsamhället behöver en tydlig, lyhörd och proaktiv stat, som kan belysa och värdera många intressen samtidigt, inte ett särintresse i taget.

2. Den lokala demokratin i form av den kommunala självstyrelsen måste värnas och respekteras

Den kommunala självstyrelsen, som den uttrycks i 1 kap. 1 § Regeringsformen, måste respekteras. Självstyrelsen är grunden för en fungerande lokal demokrati. Frågor som berör medborgarnas vardag ska avgöras nära den som berörs och av politiska församlingar som medborgarna själva har valt. Medborgarna ska ha nära till besluten och möjlighet att påverka och utkräva ansvar.

När det gäller samhällsbyggnad har kommunen som helhet ett långtgående ansvar. Det är ett samhällsbyggnadsansvar som sträcker sig långt utanför detaljplaner eller bygglov. Inget projekt är en ö, utan all byggnation och alla markanspråk är del av en helhet. Alla verksamheter är beroende av en fungerande infrastruktur i form av gator och vägar, vatten och avlopp. Självklart behövs också fungerande förhållanden till lokalisering av bostäder, service, skolor och kommunal service, friluftsliv, näringsliv och turism, och så vidare. Överblicken över detta, kunskapen om de lokala förutsättningarna, kontakten med invånare och civilsamhälle, och mycket av ansvaret, har kommunen. Det är därför av största vikt att detta ansvar

inte undervärderas när beslutsprocesser förändras och stora nationella intressen gör anspråk på människors livsmiljö.

3. Beslutsprocesser ska vara effektiva, förutsägbara och transparenta

Beslutsprocesser ska vara effektiva, förutsägbara och transparenta för alla inblandade parter. I sammanhanget är det viktigt att understryka att det måste finnas tid till lokal förankring, inte minst när det gäller lokalisering av anläggningar eller verksamheter med stor lokal påverkan.

Processer som pressas till att bli så snabba att den demokratiska processen i kommunen inte hinns med, ger inte de välförankrade beslut som stora infrastrukturella frågor behöver. Stora beslut kräver ofta behandling i kommunfullmäktige eller i kommunal nämnd, som också måste hinna få färdigberedda beslutsunderlag från kommunens förvaltningar.

Beslutsprocesser för lokalisering av stora verksamheter måste också på ett relevant och tydligt sätt sluta an till andra lagstyrda processer. Exempelvis är inte detaljplaneläggning ett instrument för att effektuera statliga beslut. Det är en process byggd på demokratisk förankring, där utkomsten inte är styrd från början. Finns inte utrymmet för den lokala demokratin att komma till tals, används inte instrumentet som avsett.

4. Det krävs tydliga modeller för ansvar och fördelning av kostnader, intäkter och risker vid utvinning av nationella naturtillgångar och projekt av nationellt intresse

Det krävs ett större statligt ansvar för att finansiera den struktur som behöver finnas på plats för stora anläggningar av nationellt intresse. SKR har tidigare påtalat behovet av en modell för hur staten och kommunerna kan dela på kostnader, intäkter och ekonomiska risker så att inte invånarna i berörda kommuner får bära en oproportionerligt stor andel av kostnaderna för de kringstrukturer som nya anläggningar av nationellt intresse för med sig. Idag står kommunerna för majoriteten av kostnaden samtidigt som majoriteten av vinsten tillfaller staten².

En tydlig fördelning av ansvar och risk behövs även gällande utvinning av naturtillgångar. Det inkluderar både anläggning, drift, förvaltning och avveckling av storskaliga anläggningar och infrastruktur, inte minst vid eventuella skador på samhälle eller naturmiljö. Det kan aldrig vara den enskilda kommunens invånare som ska stå exempelvis för sanering av oförutsedda miljöskador om en exploatör eller intressent inte uppfyller sina åtaganden. Är fyndigheten eller produktionen av nationellt värde, måste det

² [Vem ska stå för risken? | SKR](#), [Den gröna omställningen - hur blir etableringarna verklighet? | SKR](#)

också finnas en nationell garanti för att den enskilde eller det enskilda kommunala skattekollektivet inte ska bära det ekonomiska ansvaret om saker inte går som tänkt.

SKR Styrelsen
2025-11-21

Reservation från Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna

Ny kärnkraft i Sverige – fler möjliga platser vid kusten

Förslagen i promemorian är tillräckligt utredda för att kunna ligga till grund för fortsatt lagstiftningsarbete. Att ta bort ett förbud är inte samma sak som att tillåta att det ska byggas kärnkraft längs hela kusten, varje anläggning ska prövas utifrån lagar och regler samt föregås av kommunal tillstyrkan, vilket framgår i promemorian. Vidare så är det för det specifika fallet som prövningen måste göras med en detaljerad konsekvensbeskrivning.

Vi reserverar oss därför till förmån för vårt eget förslag till yttrande, se nedan.

Ny kärnkraft i Sverige – fler möjliga platser vid kusten

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillstyrker förslagen i promemorian och välkomnar att regelverket moderniseras för att skapa bättre förutsättningar för utbyggnad av ny kärnkraft som en del av ett robust och långsiktigt hållbart energisystem.

SKR är positivt till att staten utreder hur olika målkonflikter kopplade till markanvändning avseende mark av nationellt intresse kan lösas på ett bättre sätt än i dag.

SKR ser dock att det är nödvändigt att ta ett helhetsgrepp kring både hushållningsbestämmelserna och riksintressesystemet.

Allmänna synpunkter

SKR välkomnar att staten tar ett samlat grepp om frågor kopplade till energiförsörjning och långsiktig markanvändning. Ett robust elsystem kräver både utbyggnad av planerbar fossilfri elproduktion och ett regelverk som möjliggör effektiv tillståndsprövning med bibehållen miljöhänsyn.

Det är positivt att förslaget öppnar för fler möjliga lokaliseringar av kärntekniska anläggningar vid kusten och samtidigt bekräftar kommunernas fortsatta roll genom kravet på kommunal tillstyrkan. SKR bedömer att förslaget skapar viktiga förutsättningar för en mer flexibel och ändamålsenlig lokalisering av kärntekniska anläggningar. Genom att öppna för fler möjliga platser längs kusten stärks möjligheterna att placera elproduktion där den gör störst nytta för ett robust energisystem. Detta kan också stimulera konkurrens och teknikutveckling inom kärnkraftssektorn. SKR bedömer vidare att miljöbalkens prövning fortsatt ger ett

tillräckligt starkt skydd för natur- och kulturvärden i det enskilda fallet, inklusive vid lokalisering i kust- och skärgårdsområden.

Kommunernas planeringsförutsättningar

Förslaget innebär att fler kommuner än tidigare kan komma att hantera ansökningar om kärntekniska anläggningar. Detta skapar nya möjligheter men medför också nya krav. Det är därför viktigt att regeringen säkerställer att det finns ett aktuellt och lättillgängligt nationellt planeringsunderlag som redogör för var i landet elen behövs och vilka geografiska förutsättningar som bör ligga till grund för lokalisering av ny planerbar elproduktion. Kraften behöver inte bara vara av rätt typ – den måste också finnas på rätt

plats i elsystemet för att kunna bidra till leveranssäkerhet, stabilitet i elsystemet och samhällsutveckling. Det är också viktigt att det fortsatta arbetet tydliggör hur nödvändig infrastruktur såsom vägar, elanslutningar, hamnanläggningar och vattenverksamhet ska beaktas i prövningen. För att kommunerna ska kunna fullgöra sitt samhällsbyggnadsansvar behövs även stöd i form av vägledning och kunskapsunderlag, samt en god samordning med andra statliga initiativ inom energi- och industripolitiken, eftersom dessa sammantaget påverkar kommunernas långsiktiga planeringsförutsättningar.

Sveriges Kommuner och Regioner

SKR Styrelsen
2025-11-21

Reservation från Sverigedemokraterna

Ny kärnkraft i Sverige- fler möjliga platser vid kusten

Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet med hänvisning till eget yrkande enligt nedan.

Sverigedemokraterna ser positivt på promemorians inriktning. Förslagen innebär en nödvändig modernisering av regelverket och skapar bättre förutsättningar för etablering av ny kärnkraft. Detta är avgörande för att stärka Sveriges långsiktiga energiförsörjning och möta det ökande behovet av planerbar fossilfri el.

Det är rimligt att utöka möjligheterna till lokalisering längs kusten, särskilt med hänsyn till den tekniska utvecklingen och de varierande förutsättningar som finns i olika delar av landet. Promemorian bedöms vara tillräckligt utredd för att kunna ligga till grund för det fortsatta lagstiftningsarbetet, då mer detaljerade prövningar av lokalisering och infrastruktur sker i senare tillståndssteg.

Det är viktigt att kommuner som vill bidra till Sveriges energiomställning ges goda förutsättningar att göra det och att regelverket inte skapar onödiga hinder för nya etableringar.

Vi yrkar därför att:

SKR ställer sig positiva till de förslag som presenteras i promemorian i sin helhet.